

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 8.

V Ljubljani, 30. aprila 1893.

Leto X.

Obseg: Škropilnice za uničevanje strupene rose. — Kako pripravljamo živino za pašo. — Zatiranje strupene rose (rje ali perospore) na trtah. — Pravila avstrijskega glavnega društva za mlekarstvo na Dunaji. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Škropilnice za uničevanje strupene rose.

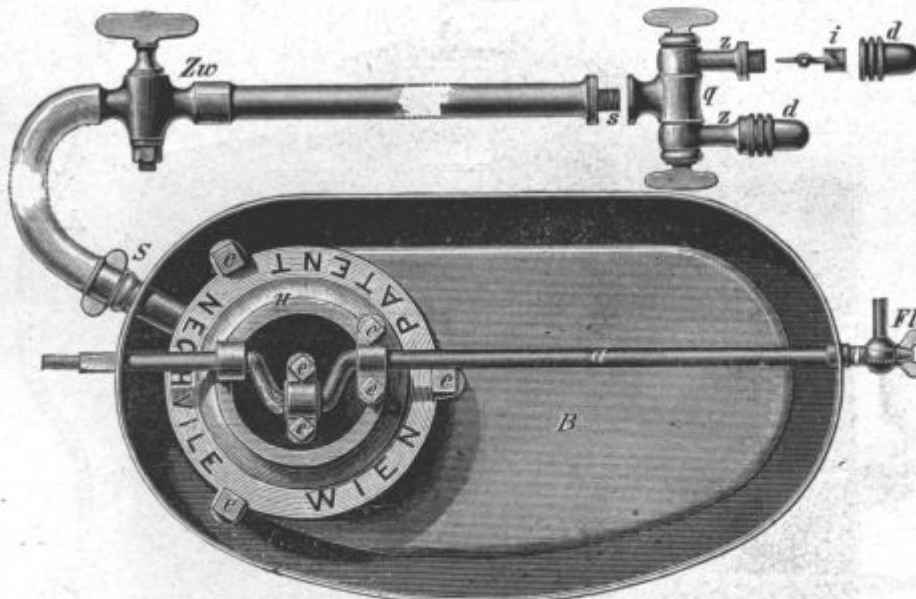
Nižeavstrijski „Kmetijski list“ piše o škropilnicah za uničevanje strupene rose tako le:

Prvi pogoj za temeljito škropljenje vinskih trt proti strupeni rosi je primerna škropilnica, ki dobro deluje. Marsikdo je zaradi tega, ker ni imel škropilnice, opustil škropljenje, pa je zaradi tega tudi le malo pridelal ali pa celo nič ne. Danes lahko rečemo, da je vprašanje o škropilnicah rešeno povoljno. Zanimivo bode, če opazujemo, kako se je to vprašanje reševalo.

Ko je bilo gotovo, da je raztopina modre galice izborna sredstvo proti strupeni rosi, pokazala se je takoj težava zmes modre galice z apnom spraviti na listje. Iz početka so poskušali na najprostejši način. S slamo, z metlami, z zidarskimi čopiči so škropili trte, tudi z gobami in cunjami mazali liste. Le čuditi se moramo laškim

in južnofrancoskim vinogradnikom, kateri so se prvi morali boriti proti tej glivici, da jim ni upadel pogum in da so vztrajali pri takem delu, kjer so po velikih vinogradih škropili ali mazali trto za trto, dokler niso izvršili dela v celem vinogradu. Seveda so porabili mnogo raztopine, pa so še delo na ta način le slabo opravili.

Zaradi težavnega dela se je pokazala potreba dobrega razprševalnika, in kmalu si je ta in oni prizadeval, da bi odpomogel nedostatku. Najprej so si vzeli za vzor vrtno škropilnico, kateri so pridevali raznovrstne razprševalnike. Seveda taka škropilnica ni še ugajala, ali napredek je bil vendar le pri tem. Nephoma

Podoba 24.

nehoma so poskušali in izboljševali. Kakor rastejo po dežji gobe iz tal, pojavljali so se izumniki, poklicani in in nepoklicani. Vsaka nova sestava si je pridobila prijateljev, kateri so jo hvalili. Kmalu ni več primankovalo škropilnic, nasprotno, človek zaradi velike njih množine

ni vedel, za kakšno bi se odločil. Nekatere so se kmalu udomačile. Da bi izmed njih izbrali najboljšo, priredila so nekatera kmetijska društva tekmovanja za škropljenje. Škropilnice, katere so dobile pri kakem tekmovanju prva darila, dobila so mnogokrat pri kakem drugem zadnja. Nekatera škropilnica, katera se je pri kakem tekmovanju pokazala izborna, odpovedala je pri porabi v vinogradu kmalu. Marsikak čitatelj se bo spomnil škropilnice, katero je kupil za drag denar, sedaj pa mu leži med staro šaro.

Zelo je bilo treba, da se stvar pojasni na drug način. Kmetijska družba na Dunaji je vzela to reč v roke. Da bi se ji pa ne godilo tako, kakor v omenjenih slučajih, dala je kmetijskim društvom podpor, da so si nakupila škropilnic različnih sestav in so potem poročala, kako so se posamezne škropilnice obnesle pri delu. Slednjič je družba sestavila sama primerno škropilnico, katero imenuje „avstrijo“, in se je dogovorila z brati Nechvile na Dunaji, da jo ji izdelujejo. To škropilnico je družba izročila s škropilnicami drugih sestav vred v porabo, in kakor pričajo mnogobrojna poročila iz preteklih dveh let, sponesla se je izborna.

Pokazalo se je, da se škropilnice s kroglastimi zaklopnici kaj rade zamaše; da ključnih brizgalnic, pri katerih se ključi dotikajo tekočine, ključi čez malo časa

ne zapirajo več neprodušno; da so škropilnice z zračnim pritiskom, katere naj bi odpo-mogle prej ome-njenemu nedo-statku, preveč občutljive in da so škropilnice s kavčukovimi opnami pač najboljše.

Škropilnica „avstrija“ je v obče taka, kakršna je stara Vermorelova s kavčukovo opno, toda zelo je izboljšana in ima nov del, in sicer dvojen razprševalnik. Brizgalno opravilo opravlja kavčukova plošča,

katera se gori in doli pregiblje s škropilničnim vzvodom. Ta plošča je pri škropilnici tudi edini del, kateri se obrabi, in zato je škropilnica posebno dobra, kajti nič se ne premeni tako lahko, kakor ta del, če se pokvari. 7

vijakov (e), se s ključem v škropilničnem vzvodu (pod. 24.) lahko odvijje, in to zadostuje, da se odvzdigne pokrovka in premeni kavčukova plošča. (Kavčukova plošča stane

50 kr.) To popravo lahko izvrši vsak pazen delavec in ni treba za to kleparja. V četrti ure je delo zvršeno. Zaklopnici sta iz kavčukovih ploščic in se ne obrabita.

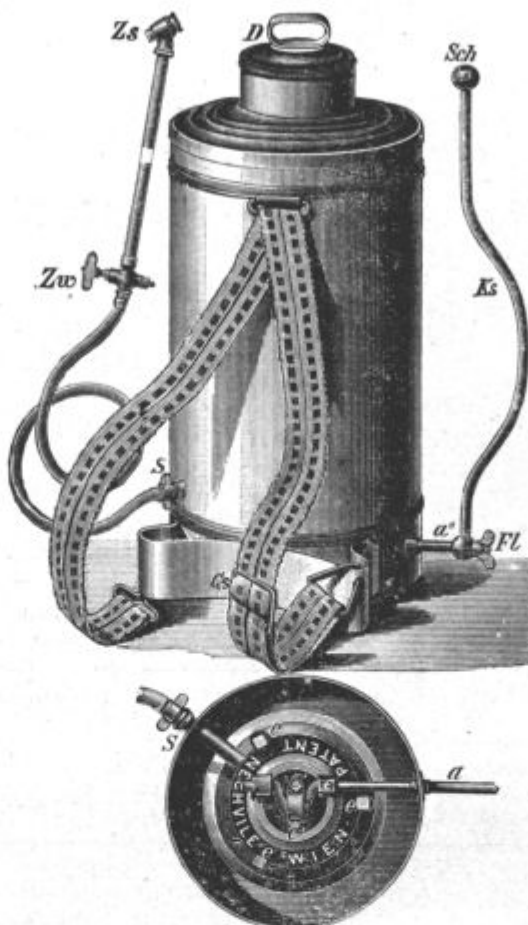
Vkljub tem prednostim je škropilnica zelo po ceni. Šmidtova škropilnica, katero prodaja administracija lista „Weinlaube“, je sicer res zelo trdna in lepo izdelana, pa je stala v začetku 40 gld., in tudi sedaj je ne more dajati ceneje nego po 25 gld. Škropilnico „avstrijo“ oddaja kmetijska družba na Dunaji udom kmetijskih društev po 17 in 18 gld. Okrogla škropilnica (pod. 25.), katera drži skoraj ravno toliko (16 l), je 2 gld. cenejša.

Bela črta na podobi 26. pomeni, da je škropilnica primeroma viša. Popolna podoba bi vzela preveč prostora.

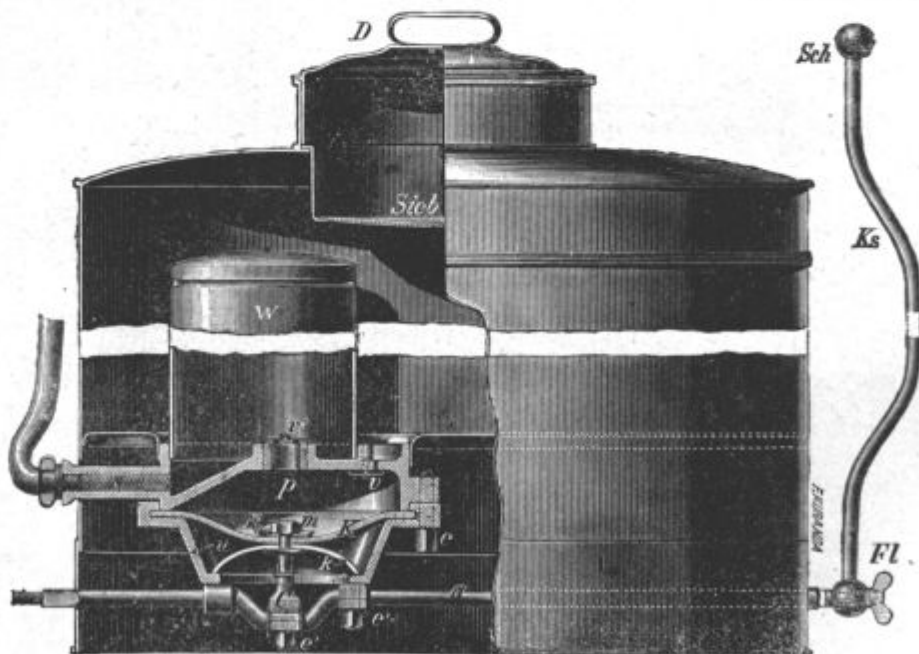
Če se pri škropilnici kavčukova plošča potegne navzdol, stopi tekočina iz bakrene brente pri desni (sesalni) zaklopnici v brizgalni prostor, če se kavčukova plošča pritisne navzgor, zapre se zaklopnica (sesalna) iz kavčukove plošče, in tekočina teče pri drugi (stikalni) zaklopnici v sredo brizgalnega prostora v vetrnik, od koder jo zračni tlak potiska v brizgalno cev in v razprševalnik. Glavna stvar pri teh škropilnicah je, da je kavčukova

opna dobro pritrjena, kar se zgodi s tem, da se pučvrstijo z vijaki medni obroči. Novost pri škropilnici „avstriji“ je dvojni razprševalnik, kateri jo zelo izboljšuje.

Lansko leto se je oddalo 1035 teh škropilnic, letos pa se jih je še več oglasilo za nje. Po prizadevanju kmetijske družbe se bo torej v dveh letih razdelilo po Nižeavstrijskem nad 2000 najboljših škropilnic po nižani ceni, kar bo gotovo mnogo pri-

Podoba 25.

Podoba 26.

pomoglo k uničevanju strupene rose.

Pa tudi izven Nižeavstrijskega čislajo škropilnico „avstrijo“, posebno po nekaterih krajih Ogrskega jo priporočajo uradno.

Tvrdka „Brüder Nechvile“ na Dunaji (5/1 Ziegelfengasse 1), ki te škropilnice izdeluje in prodaja, računata članom kmetijskih društev:

okroglo škropilnico z enostavnim razpršilnikom	15	gld.
„ „ „ „ „ dvojnimi „ „ „ „ „	17	„
navadne oblike škropilnico z enostavnim razpršilnikom	17	„
navadne oblike škropilnico z dvojnimi razpršilniki	18	„

K vsaki škropilnici se računa posebej 35 kr. za zavoje.

C. kr. kmetijska družba ima v zalogi nekaj teh škropilnic navadne oblike z dvojnimi razpršilniki, ki stojijo na Dunaji z zavojem vred 18 gld. 35 kr., a jih daje svojim članom z dokler je kaj zaloge, po 16 gld. 35 kr., to je 2 gld. ceneje.

Kako pripravljamo živino za pašo.

Če živine ne navajamo več časa, predno jo ženemo na pašo, na zeleno krmo in hladnejši zrak, ne uspeva nam nekaj časa in hujša. Včasih traja 3 do 4 tedne, predno si zopet ne opomore, včasih pa še celo zbolijo. Molzne krave imajo manj mleka.

Zato nikdar ne smemo hipoma začeti goniti živine iz gorkih hlevov, od suhe krme na pašo. Nekateri gorki dnevi nas ne smejo premotiti. Nekaj časa pred prvo pašo treba je začeti polagati zeleno krmo. V ta namen se naseje nekaj krmskih rastlin, katere spomladi dajo zgodnjo krmo, na pr. inkarnatna detelja, šentjanževa rž, grašica, laška ljulika i. t. d. Hlev naj se polagoma nekoliko ohladi. Odpro naj se okna ali vrata, toda paziti je treba, da ne nastane prepah, kajti prepah lahko povzroči marsikako nevarno bolezen. Le če na vse to skrbno pazimo, živina o pričetku paše ne bode trpela škode.

Zatiranje strupene rose (rje ali peronospore) na trtah.

Vinogradi bodo zopet kmalu ozeleneli, in vinščak zre z najboljšimi upi v bodočo jesen, ki naj mu da obilo dobrega pridelka. Dotle je pa še daleč, in marsikatera uima mu lahko pokonča vse nadeje. Med uime je tudi šteti strupeno roso, katera gotovo pride. Hvala Bogu, sedaj je modra galica zanesljivo sredstvo, s katerim je moči zatreti to nevarno trtno bolezen! Reč je uže vsakteremu vinščaku dobro znana, zato je ne bodemo v novič obširno razkladali in priporočali, kajti danes, ko je zanesljivost tega sredstva popolnoma dognana in se je vsak sam uže lahko prepričal o veliki koristi škropljenja trt, ne rečemo drugega, nego: „kdor ne uboga, tepe ga nadloga“.

Pričujoči članek naj naše vinščake le opozori, da je sedaj skrajni čas, da si priskrbe modre galice, ob enem pa naj na kratko ponovimo, kako je ravnati pri tem delu.

Glede časa škropitve je omeniti, da je tem boljše, čim prej se škropi, kajti takrat pričeti škropiti, kadar se strupena roša uže kaže, je prepozno. Škropi se pri nas prvokrat najboljšo pred cvetjem. Drugič se škropi 4 do 6 tednov po prvem škropljenju.

Glede množine modre galice in apna za zmes, s katero se trte škrope, priporočamo vzeti na 100 litrov vode $1\frac{1}{2}$ (poldrugi) kilogram modre galice ter $1\frac{1}{2}$ kilogram ugašenega ali 1 kg sveže žganega apna. Izkušnje so povsod pokazale, da ta zmes zadostuje, vsi strokov-

njaki, ki so delali razne poskuse, to potrjujejo, in tudi pri nas na Kranjskem se je s poldrugoprocentno tekočino izvrstno delalo.

Glede naprave mešanice opozarjamo, da se modra galica počasi topi in da topljenje pospešimo, ako galico zdrobimo v možnarji v moko, ali jo pa denemo v vrečico iz redke tkanine ter vrečico tako obesimo v sod, da je je polovico pod vodo, polovico pa nad vodo. V vreli vodi se galica tudi hitreje raztopi, a tudi v tem slučaju je v posodo, katera se k ognju pristavi, vlti dovolj vode, kajti galica se tem počasneje topi, kolikor bolj zgoščena je zmes. Kadar je galica v vodi raztopljena in apno primešano, počakati je, da se apno usede, ker z vsemi vrstami škropilnic je tem lažje škropiti, kolikor čistejša je zmes. V apnu so dostikrat trda zrna, katera škropilnice pokvarijo, zato je zmes vedno precejeno v škropilnice vlivati.

Škropilnice so najboljše tiste, ki so najtrpežnejše in ki na trte ne škrope, ampak prše tekočino.

Škropiti je tako, da so kolikor mogoče vsi listi na gorenji strani enakomerno popršeni.

Škropiti je ob hladu, to je zjutraj in zvečer ali pa pri oblačnem vremenu.

Prave modre galice je dobiti pri naši družbi po 24 kr. kilogram. Svarimo pa kupovati bakreno galico, kateri je primešane železne (zeleno) galice, ki je škodljiva.

Pravila

avstrijskega glavnega društva za mlekarstvo na Dunaji.*)

Ime.

§ 1. Društvo se imenuje „avstrijsko glavno društvo za mlekarstvo“.

Bivališče in področje.

§ 2. Društveno bivališče je glavno in prestolno mesto Dunaj; deluje pa društvo po vseh v državnem zboru zastopanih kraljestvih in deželah.

Namen.

§ 3. Namen društvu je vsestransko pospeševanje mlekarstva v znanstvenem in praktičnem oziru.

§ 4. Splošni ta namen bo društvo izkušalo doseči:

- 1.) s tem da bo podpiralo potujoče in ljudske učitelje, kadar bodo delovali v prospeh mlekarstva;
- 2.) s tem da bo razpisavalo ali na kmetijskih razstavah i. dr. oddajalo nagrade tistim, kateri se bodo odlikovali v mlekarstvu;
- 3.) s pospeševanjem strokovnih spisov za prosti narod, oziroma z izdajanjem posebnega lista za mlekarstvo;
- 4.) z vzpodbujevanjem in podpiranjem znanstvenega preiskovanja;
- 5.) s tem, da bo obveščalo ude in jim svetovalo; kadar pa si bodo naročali mlekarstevskih potrebščin, izposlovalo jim bo ugodnosti;
- 6.) z ustanavljanjem in pospeševanjem mlekarstevskih zadrug in zadrug za mlekarstvo;
- 7.) z nastavljanjem potujočih učiteljev;
- 8.) s poučnimi tečaji o mlekarstvu;
- 9.) z ustanavljanjem in podpiranjem mlekarstevskih šol;
- 10.) z izvežbavanjem mlekarstevskih delavcev;

*) Ker je društvo važno tudi za našo deželo, prijavljamo pravila tega novega društva, ki je, strogo se držoč enakopravnosti, priskrbelo tudi slovenska pravila. Ured.

11.) z ustanovitvijo mlekerskega poskušališča;
12.) s tem, da se bo potegovalo za zakonske naredbe za vsestransko varstvo in prospah mlekarstva (varstvo živine in živinoreje, varstvo pridelkov).

Razdelitev.

§ 5. Društvo sme ustanavljati podružnice. Določila o tem so razvidna iz §§ 25.—27.

Pravica pobirati doneske.

§ 6. Društvo sme pobirati od svojih ustanovnikov in pravih udov doneske, kakor jih predpisujeta §§ 9. in 10.

Vzprejemanje udov.

§ 7. K društvu pristopi lahko vsak brez ozira na spol ali narodnost, pa tudi vsaka pravna oseba, samo da jo vzprejme vodilni odbor. Če pa koga ne vzprejme, ni mu treba povedati vzrokov.

Kakšni so društveniki.

§ 8. Društvo ima:

- 1.) častne ude,
- 2.) ustanovnike,
- 3.) prave ude.

Pravice in dolžnosti pravih udov.

§ 9. Pravi udje morajo ob določenem času plačevati letnino in, kakor določajo pravila, s svetom in z dejanjem podpirati društvene namene. Nasprotno pa imajo pravico prihajati na občne zборе in shode društvene, glasovati, nasvetovati, biti voljeni, pregledovati račune o društvenem gospodarjenju, dobivati društvene razglase ali zastonj ali pa za ceno, kolikor dotični razglasi stanejo društvu, biti deležni ugodnosti, katere oskrbi društvo (na pr. niže cene za mlekarke potrebščine vsake vrste), zlasti pa okoriščati se z društvenimi šolami in prositi štipendij šolskih, če jih društvo sploh ima.

Pravne osebe (društva, korporacije i. t. d.) so kot pravi udje sicer deležni vseh društvenih pravic, le ne gmotnih ugodnosti.

Letnina znaša za posameznike najmanj po 3 gld., za pravne osebe (društva, korporacije) i. t. d., najmanj po 10 gld.

Tistim, kateri udnine ne plačajo takoj, povzame se v prvem četrtletju po pošti ali pa se iztirja na kak drug primeren način.

Ustanovniki

§ 10. Ustanovnik je lahko vsaka fiziška ali pravna oseba, ki plača društvu enkrat za vselej 100 gld. ali v gotovini, ali pa v vrednosti (če na pr. prepusti zemlje, poslopj ali oprave za šole, uzornih naprav itd.)

Ustanovniki, kateri plačajo društvu vsaj 1000 gld., imajo pravico, da vsako leto podele primerno ustanovo na kaki društveni šoli ali v kakem mlekerskem tečaju, če so namreč ustanove proste.

Sicer pa imajo ustanovniki tiste pravice, katere pravi udje. (Dalje prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 95. Kako je ravnati, da pridejo potrgane cvetice, ki se pošiljajo s pošto, sveže prejemniku v roke? (A. B. v D. v Dalmaciji.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje Vam odgovarjamo obširno v posebnem članku, ki je v današnjem „Vrtnarju“.

Vprašanje 96. Prav mogokrat se pripeti v našem kraju,

da prične mlado tele izpod sebe zauživati slamo, listje i. t. d. Navadno tako tele pogine. Kako bi se dalo to preprečiti in ali bi bilo dobro teletu navezati torbico na gobec? (J. Z. v V.)

Odgovor: To ni razvada, temuč nasledek bolezni. Tele ne pogine zaradi použite stelje, ampak za drugo boleznijo. Bolezen pa prihaja od n-primerne krme, in sicer od take, kateri primankuje apnenih zlasti fosforovokislih apnenih snovi. Seno z izsesanih, nikdar gnojenih travnikov in posebno z močvirnih zemljišč, potem klaja brez zadostnih rudninskih snovi naredi to bolezen. Breje krave, krmijene s tako klajo, skote rahitiška teleta, ki navadno poginejo, a odrasla goved, ki dobiva tako krmo, pa žre steljo, cunjje, usnje, gloje jasli i. t. d., pri tem pa medli, dobi tudi kostolomnico in največkrat pogine za vodenico, ako se o pravem času kaj zoper to ne ukrene. Bolezen se zdravi pred vsem s premembo krme ter s krmljenjem s fosforovokislum apnom, ki ga prodajajo z imenom „krmsko apno“ (Futterkalk) in je očiščeno fosforovokislo apno, to je tista snov, iz katere so največ sestavljene živalske kosti.

Vprašanje 97. Ko sem svoje panje s premičnimi sati pomladi pregledoval, našel sem po vratovih nekaterih čebel nenavadne bulice. Te bulice so otekle, a ne uši. Vsaka čebela s temi bulicami je umrla. Kaj je to? (J. Z. v V. na Štajarskem.)

Odgovor: Ako te bulice po vratovih čebelnih niso uši, ne vemo, kaj drugega bi bile. O tej čebelni bolezni nismo še nikdar ničesar slišali in tudi nismo našli kaj enakega po strokovnih knjigah. Morda ve kedo izmed naših čitateljev kaj o tem. Gospoda vprašalca bi prosili, naj nam pošlje nekaj takih čebel.

Vprašanje 98. Imam dve svinji, ki imata 12 prasičkov, kateri so po 14 dni stari, a svinji in prasički imajo polno uši. Kaj naj naredim, da odpravim to golazen? (J. M. na S.)

Odgovor: Pri prasičih, zlasti pri mladih, ki so v nesnažnih hlevih ter skoraj nikdar ne pridejo na plano, zarede se včasih uši tako obilo, da žival kar medli. Živali se drgnejo in praskajo neprestano, koža se odrgne ter pokrije z rjavimi luskinami, ščetine se ali oddrgnejo ali tesno zapletejo, in če ušivost dolgo traja, živali zmedlijo vzlic dobri krmi in dobremu teku. — Da se uši preženo, umijejo se prasiči z mlačno milnico, in sicer s ščetjo. Paziti je, da je koža skrbno osnažena. Umiti prasiči se s suho cunjjo izbrišejo ter preneso v drug topel, snažen in zračen hlev. Namesto milnice lahko rabite tudi tabačno vodo ali vodo, na kateri se je kuhalo peteršiljevo seme. Prav zelo tudi priporočajo potresti na mokro kožo ravnokar z milnico umitih prasičev tabačnega prahu, t. j. zdrobljenega navadnega tobaka. Tako umivanje se vsak drugi dan ponovi, dokler uši ne izginejo. Na snago, z'asti na dovolj dobro steljo je pa tudi pozneje vedno paziti.

Vprašanje 99. Ali je dobro sadno drevje, katero napada peronospora, škropiti z modro galico, in sicer kedaj? (J. D. v Sv. J. na P.)

Odgovor: Glede škropljenja sadnega drevja z modro galico priporočamo Vam to delo kar le mogoče prav zelo za vse tisto drevje, kateremu je listje napadla ena ali druga gliva. Gliva od peronospore ne gre na sadno drevje, ampak to so druge vrste glive, katere modra galica tudi uniči. Koristna ni na drevju nobena gliva, a posebno škodljive so tiste, ki naredo, da listje prezgodaj zrumeni in odpade. Posebno škodljiva je v tem pogledu gliva „sphaerolba Bellona Sacc.“, ki napada slive in češplje ter je po mnogih krajih vzrok čišpljevo drevje očitno hira in ne rodi več. V drevesni inetijske družbe bi ne mogli nobenega divjaka vzgojiti, če bi po sejalnih in pikirnih gredah hrušek ne škropili. S škropljenjem pa ne uničimo samo tistih gliv, ki naredo, da listje prerano odpade, ampak tudi tiste glive, ki kazijo plodove, listje, les i. t. d.,

in vrhu tega še mnogo mrčesa. Priročamo prav zelo, koder je potreba, škropiti sadno drevje, zlasti pa češplje, slive, marelice, breskve in, če potrebno, tudi hruške. Jablane niso toliko potrebne, a koder pridelujejo redno le grintavo in dimasto sadje, škropiti je tudi nje. Zmes za škropljenje bodi taka, kakeršna za trte, škropiti je pa prvokrat kmalu po cvetji, drugič pa kmalu po drugem soku, t. j. kakih 14 dni po kresu.

Vprašanje 100. Kje se kupi priprava, s katero se prši žveplen prah po plesnivem grozdju? (M. H. na R.)

Odgovor: Mehovi, s katerimi se piha žvepleni prah na trte, se dobivajo v Gorici in tudi po drugod, a naslov tvrčke, ki take mehove prodaja, nam sedaj nobeden ni znan. Prosimo gospode čitatelje, da nam sporoče ime kakega izdelovalca takih mehov.

Vprašanje 101. V naši okolici se dogaja, da postanejo po 6 ali več tednov stara praseta vsa grampava, posebno po ušesih. Na koži se naredi kakor hrastova skorja. Prasički dolgo hirajo, predno se prično boljšati, in ne pomaga jim nobena še tako dobra krma. Kar zmedle, če so bili poprej še tako debeli. Nekateri prasički pa še celo poginejo. Krmimo prasiče prav dobro. Dobe pa to bolezen tudi tisti, ki še sesajo. Ali niso to morda koze, ker se kraste odlušči in posuše. Kaj je Vaše mnenje, katera bolezen je to, kako jo preprečiti in kako zdraviti? (I. J. v S. pri V.)

Odgovor: Po našem mnenju in kolikor moremo iz Vašega popisa posneti, je to bolezen, katero imenujemo „izpuščaj prasičkov“, ker napada le mlada praseta. Po raznih delih života, posebno po glavi, in sicer blizu oči, naredi se majhni mehurčki. Ti mehurčki počijo in naredi uljesa, ki se potem z garjami pokrijejo. Kolikor gostejši so bili ti mehurčki, tem bolj se garje razpasejo. Če se naredi mehurčki okoli oces, potem se vnemejo trepalnice in oči so zaprte in krmežljave. Počutek tako bolnih živali je v obče nekoliko slab, jezic je povlečen, tek je majhen in žival nekoliko zaprta. Vzrok izpuščaju je pretečna krma, bodi si, da svinja dobiva predobre in premočne krme, ali pa da odstavljena praseta dobivajo take klaje. Posebno strojša krma, kakor na pr. bob, grah, fižol itd. provzročijo izpuščaje. — Ako sesajoča praseta dobe izpuščaje, tedaj dajte svinji kako dristilo, na pr. 45 do 60 gramov glavberjeve soli, odstavljenim prasičkom pa po 10 gramov. To se da le enkrat, druge dneve dalje pa zmes od soli in antimono-novnatega sijajnika (Schwefelspiessglanz), in sicer doječi svinji po pol žlice na dan, prasetom pa po $\frac{1}{4}$ žlice. Krmo je seveda treba premeniti ter pokladati lahko in tečno klajo. Izpuščaj se vsak dan izpira z milnico ter maže z oljem ali še boljše z vazelino. Krmežljave oči se izpirajo z mlačnim mlekom.

Vprašanje 102. Kako najhitreje odpraviti kraste na nogah pri kuretini? (L. Z. v K.)

Odgovor: Garje na nogah kuretine so grinte, katere provzroča neka grinja. Mažite noge z jedkim milom po večkrat na dan toliko časa, da se garje posuše in se dado odluščiti. Potem se mažejo noge s kako rečjo, ki umori grinje, na pr. z dunajskim kreolinom, s katranom, s kreosotom, katerega se en del pomeša na 15 delov olja i. t. d.

Vprašanje 103. Imam lepo telico, ki pa ima napako, da ji rastejo rogovi krivo, in sicer nazaj. Ali je kako sredstvo take rogove naravnati? (P. G. v M.)

Odgovor: Krivljenje rog prihaja od tod, ker na eni plati rogovina hitreje raste nego na drugi, in tako se hitreje rastoča plat zakrivi čez počasneje rastočo. Če to vemo, lahko preprečimo napačno rast rogov. Na tisti plati, ki sedaj prehitro raste, in na drugi strani, na katero hočemo, da se rog obrne, moramo pogositi rog z nožem ali črepinjo od stekla strgati in vrhu tega še narediti s kako fino žago dve do tri kvečemu 2 milimetra globoke počeznje zareze.

Gospodarske novice.

* **Modra galica** za škropljenje trt proti peronospori, katero je kmetijska družba kranjska oddajala svojim udom po 20 kr. kilogram, je vsa pošla. Ker pa kaže, da se bode letos veliko galice potrebovalo, in ker hoče kmetijska družba preprečiti, da ne bi se dogodilo, kakor prošla leta, t. j. da bi trgovci ob času, ko družbi poide galica, zahtevali nezaslišano visoke cene, zato je družbeni glavni odbor ukrenil, kupiti še 20.000 kg. galice, dasi ji je danes cena zelo visoka. Zanašajoč se na državno podporo, ukrenil je odbor tudi to galico veliko ceneje oddajati, nego jo je sam kupil, in sicer po 24 kr. kilogram. Ker je cena vsled državne podpore znižana, zato se ta galica po tej ceni oddaje udom in neudom, in sicer toliko časa, dokler bo kaj zaloge. Opozarjamo vse tiste, ki bodo galico rabili, naj se o pravem času zglase.

* † **Visokočastiti gosp. Janez Potočnik**, župnik na Brezovici ter dolgoleten družbeni član, je umrl 23. t. m. Naj v miru počiva!

* **Kranjska hranilnica in naše vinarstvo.** Kranjska hranilnica, ki je pri vsakoletni razdelitvi svojega ogromnega dobička v koristne namene prezirala kmetijstvo, spominjala se je zadnje dve leti tudi kmetijskega stanu, in to z obilo mero. Ona je našim podružnicam, ki so se na njo obrnile, naklonila uže lepe podpore, dala je lansko in letošnje leto glavnemu odboru izdatne prispevke za konjerejo in ribarstvo, a najlepšo podporo naklonila je na svojem zadnjem obnem zboru Krški podružnici naše družbe. Ne le da ji je dala potrebnih novcev za ustanovitev ameriških poskusnih vinogradov ter trtnic, obljubila ji je tudi skozi 10 let po 2500 glđ. na leto podpore, ki se imajo deliti kot premije tistim malim posestnikom, ki nimajo po več kakor po 1 ha vinogradov in ki sami s svojo obitjeljo obdelujejo to posestvo. Premije se bodo delile za nasaditev ene četertinke hektara, in sicer po 25 glđ. Hranilnica bode ob enem s pomočjo Krške podružnice skrbela, da bodo revni posestniki dobivali potrebnih trt zastonj. O vsem tem bodemo še obširno govorili, a ne moremo si kaj, da uže danes tudi pohvalno omenjamo jako delavnega odbora Krške podružnice. Kranjska hranilnica pa sme biti prepričana, da si ne bo z nobenimi drugimi podporami pridobila toliko trajnega spomina in toliko srčne hvaležnosti, kakor s podporami, ki jih daje v prosep kmetijstva, zlasti ubožani Dolenjski.

* **Ribarski odsek** c. kr. kmetijske družbe je imel 21. t. m. sejo, pri kateri se je na znanje vzelo poročilo o delovanju odbora od zadnje seje naprej ter ukrenilo narediti nekaj novih naprav v ribogojnem zavodu na Studenci. Določila se je tudi cena ribam, ki bodo maja meseca na prodaj. Poročilo o delovanju priobčimo prihodnjič.

* **Oddaja ribic v zaploditev naših voda.** Samostalni ribarski odsek oddal bode meseca maja nekaj tisoč po 14 mesecev starih domačih postrvi. Sto teh ribic stoji 3 glđ, in sicer v ribogojnem zavodu na Studenci. Naročniki naj se zglase do 20. maja ustno ali pisмено pri odseku, t. j. v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, ter naj ob enem pošljejo denar za naročene ribice. Posode za prevažanje ribic si mora kupec sam priskrbeti. Opozarjamo, da je le vlaganje odraslih ribic v vode uspešno, ker izkušnja uči, da se z mladimi ravnokar izvaljenimi ribicami nič ne doseže, ker one služijo k večemu v hrano odraslim ribam.

* **Državne ameriške trtnice** so ustanovili v Drašičah pri Metliki in v Črnomlju.

* **Nakupovanje konj za c in kr. vojno**, ki se je vršilo ta mesec v Ljubljani, v Kostanjevici in na Bučki, ni bilo kaj uspešno. Pripeljali so vsega skupaj nad 200 konj, a

kupili so jih le 6. V Ljubljani niso bili pripeljani konji sploh sposobni za vojno, ker so bili z večine pomešani z pingavsko krvjo. Kar se tiče dolenskih konj, bili so sicer v obče prav dobri, a slabi hrbti in nečiste noge, vse nasledki nespametne vzreje v hlevih, naredili so, da se je le malo kupilo. Ne pomaga nič. Dokler dolenski konjereji ne bodo skrbeli za žrebetna tekališča, toliko časa ne bodemo odpravili teh napak, ki občutno škodujejo dolenski konjereji.

* **Vipavska podružnica** c. kr. kmetijske družbe vabi na občni zbor, ki bo v četrtek sv. Florijana dan (4. maja) popoldne ob 4. uri v čitalniških prostorih v Vipavi z nastopnim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo blagajnikovo.
- 2.) Volitev odbora v smislu § 30. družbenih pravil.
- 3.) Raznoterosti.

Matija Erjavec s. r., načelnik.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora, oziroma subvencijskega komiteja dne 17. aprila 1893.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gosp. ces. svetnik J. Murnik, navzoči so pa bili odborniki gg.: Folakovski, baron Lazarini, Lenarčič, Povše, Šiška, Witschl, dr. pl. Wurzbach ter tajnik G. Pirc.

Ker je bilo posvetovanje o proračunu državnih podpor, katerih odbor želi za l. 1894., bila sta tudi navzoča gosp. Oton Detela, deželni glavar i. t. d., kot zastopnik deželnega odbora, in gosp. Jos. Dralka, c. kr. vladni svetnik, kot zastopnik c. kr. deželne vlade.

Odbor, oziroma subvencijski komitej ukrene prositi vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo naslednjih podpor:

I. Za kmetijski pouk:

- 1.) Za družbeno podkovsko šolo . . . . . 1200 gld.
- 2.) „ študentske učebove te šole . . . . . 400 „

II. Za neposredno pospeševanje kmetijstva.

- 1.) Za premovalje govedi . . . . . 800 gld.
- 2.) „ pospeševanje lanarstva . . . . . 1000 „
- 3.) „ „ umetnega pridelovanja krme . . . . . 500 „
- 4.) „ družbeno drevesnico . . . . . 300 „
- 5.) „ pospeševanje sadjarstva v občini . . . . . 800 „
- 6.) „ „ vinarstva . . . . . 1000 „
- 7.) „ „ govedarstva . . . . . 4000 „
- 8.) „ „ planinarstva . . . . . 1000 „
- 9.) „ „ ovčarstva . . . . . 500 „
- 10.) „ „ prasičarstva . . . . . 500 „
- 11.) „ „ čebelarstva . . . . . 300 „
- 12.) „ „ ribarstva . . . . . 1000 „
- 13.) „ cepljenje prasičev proti rdečici . . . . . 400 „

Odbor ukrene določiti tiste gospodarje, kateri dobe na podlogi svojih prošelj to pomlad ovnov bergamaške pasme. Ob enem naročenih 26 bergamaških ovac se razdeli naročnikom.

Isto tako določi odbor, komu izmed prosilcev je oddati biko plemenjake, nakupljene z državno podporo, ter ukrene vse neuslišane prošnje izročiti vis. deželnemu odboru, da se ob razdelitvi deželnih bikov izvoli po možnosti na nje ozirati.

Odbor ukrene obrniti se v imenu kranjskih kmetovalcev na državni zbor in do c. in kr. vojnega ministerstva, da se odpravi naši živinoreji škodljiva naredba, vsled katere naj dobivajo vojaki po dvakrat na teden na ljubo ogrskim ovčarjem ovčjega mesa.

Od g. učitelja J. Černeta na Vrhniki predloženi rokopis o čebelarstvu ukrene odbor predložiti vis. deželnemu odboru s priporočilom, da se natisne.

Odbor vzame na znanje dosedanje ukrepe glede najema posestva, ki ima postati družbeni vzorni dvorec.

La nove člane se vzprejemo gg.:

Wressnik Antonija, zdravnikova udovala v Ljubljani; Roblek Fran, posestnik v Žalcu; Stangel Ivan, posestnik v Spod. Mozlju; Schleimer Alojzij, posestnik in gostilničar v Kočevji; Treven Janez, posestnik v Praprotnem Brdu; Gabrovšek Janez, posestnik v Rovtah; Gantar Franc, posestnik v Medvedjem Brdu; Križaj Janez, posestnik v Rovtah; Avšič Andrej, posestnik v Sneberjah; Česnik Dragotin, učitelj v Predosljah; Smrečnik Franc, župnik v Št. Ilju; Kankelj Franc, posestnik in trgovec v Godoviču; Črne Vinko, trgovec v Gorjah; Škoda Alojzij, posestnik in cerkvenik na Zaplazu; Loy Alojzij, župan v Kočevji; Loy Franc, trgovec v Kočevji; Korman Peter, posestnik na Činžatu; Jamar Jože, posestnik v Vinih; Toman Srečko, kamnoseški mojster v Ljubljani; Petsche Matija, posestnik v Kočevji; Lenarčič Lorenc, posestnik v Vnanjih Gorcah; Erker Ivan, učitelj v Spod. Zdihovem; Mihič Ivan, posestnik in gostilničar v Gotenicah; Wittine Matija, gostilničar in posestnik v Zgor. Zdihovem; Ljudska šola v Morovcu; Marinko Janez, posestnik v Vnanjih Gorcah; Berdajs Alojzij, posestnik v Tenetišah; Mandelc Franc, posestnik v Imoljah; Jošt Jurij, posestnik, usnje-tržec in čevljarški mojster v Dvorcu; Koračin Matija, posestnik na Radni; Schreyer Filip, posestnik v Ljubljani; Tomže Janez, posestnik v Moravcah; Porenta Jakob, župnik v Stopičah; Naberger Anton, posestnik v Loži; Varh Boštjan p. d. Petrič, posestnik na Kočuhu; Ravnikar Oroslav, trgovec v Čatežu; Osterman J., posestnik v Spod. Logu; Tušek Gregor, posestnik v Megušnici; Zorec Franc, farni upravitelj v Črnem Vrhu; Kirar Janez, posestnik v Savinjeku; Rot Janez, posestnik na Studencu; Krek Franjo, kaplan v Cerkljah; Klemenčič Josip, posestnik v Seli; Mažgon Martin, posestnik v Čelu; Likovič Uršula, posestnica v Sneberjah; Gliha Franc, posestnik v Gorenjivasi; Žvokelj Fran, veleposestnik v Čehovinah; Weiss Leopold jun., posestnik v Metliki; Heller Franc, posestnik in trgovec v Zagorji; Lavrinšek Anton, trgovec in posestnik v Krškem; Janžekovič Franc, Vičar, posestnik v Poljancih; Jaklitsch Jurij, posestnik v Kovlerjih; Ljudska šola v Spod. Logu; Fabjan Janez, posestnika sin v Savinjeku; Ulm Anton, grajščak v Klevežu; Starič Janez, posestnik v Rakovniku; Tomšič Miha, posestnik v Hmeljni Vasi; Demšar Franc, lesni trgovec v Čšnjici; Majdič Ivan, trgovec v Kranji; Gospodarič Jožef, posestnik in mlinar na Logu; Erjavc Franc, posestnik na Logu; Androjna Ivan, posestnik na Logu; Štancar Janez, posestnik Čehnarjevega mlina; Avsec Josip, posestnik v Bistrici; Rozoničnik Valentin, posestnik v Šmihelu; Meglič Janez, posestnik na Okiču; Goričan Janez, posestnik v Slatini; Guselj Janez, trgovec in posestnik v Škofji Loki; Homan Anton, pek in posestnik v Škofji Loki; Jelovčan Jakob, trgovec in župau v Stari Loki; Kukman Janez, posestnik v Cegelnici; Šket Alfonz, trgovec v Dramljah; Bučar Franjo, posestnik in tovarnar na Perovem.

Listnica uredništva.

J. P. na B. Strešno lepico (papir) doboste v Ljubljani pri A. Druškoviči, ki Vam prijavi tudi cene. Kako se take strehe delajo, je obširno popisano v 19. št. lanskega letnika „Kmetovalca“.

F. T. v Se. J. Kolikor je iz popisa posneti, so rane na Vašem sadnem drevju ozeblane, a ne rak. Kakor smo Vam pisali, bi morali reč sami videti, zato nam pošljite kos ranjenega debla drevesa, katerega ste izruvali.

B. G. v H. pri N. Ako je pri Vas na Dolenskem zito redno snetnjavo, ste sami krivi, ker ničesar proti temu ne storite. Ako seme poprej operete v vodi, v kateri je raztopljen 2% modre galice, ni se Vam bati snetivosti, in tudi rja bo veliko manj škodovala.